

Nauji duomenys apie Liachovičių pilies statybą

Auksė Kaladžinskaitė

*Kultūros, filosofijos ir meno institutas,
Saltoniškių g. 58, LT-01103 Vilnius,
Lietuva*

Straipsnyje pirmą kartą publikuojamas ir aptariamas laiškas didikui Jonui Karoliui Chodkevičiui. Šis šaltinis atskleidžia kai kurias Liachovičių pilies statybų aplinkybes: kur ir pas ką buvo užsakytas architektūrinių dekoru elementų, t. y. langų apvadų, atlikimas, kokiais prekybiniais keliais ir iš kur buvo gabenamas smiltainis ir kitos statybinės medžiagos.

Raktažodžiai: Jonas Karolis Chodkevičius, laiškas, Liachovičių pilis, smiltainis, akmentašystė, dailės užsakymas, Karaliaučius

Jonas Karolis Chodkevičius (1560–1621), grafas, Žemaičių seniūnas (nuo 1599 m.), LDK lauko etmonas (nuo 1600 m.), Livonijos administratorius (nuo 1602 m.), LDK didysis etmonas (nuo 1605 m.), Vilniaus vaivada (nuo 1616 m.), buvo net tik didis karvedys, svarbi persona LDK politiniame gyvenime, bet ir dosnus mecenatas bei turtingas užsakovas. Jo fundacinės veiklos sąrašas platus: 1602 m. fundavo paparinę Šv. Kryžiaus Išaukštinimo¹ bažnyčią Liachovičiuose; 1602 m. Kretingoje įkurdino bernardinus, o 1605–1619 m. finansavo vienuolyno bei Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčios statybą; 1614 m. fundavo didžiojo altoriaus statybą Vilniaus bernardinų Šv. Pranciškaus ir Bernardo bažnyčioje; 1614 m. fundavo Švč. Trejybės bažnyčią Skuode, o 1615 m. – jėzuitų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčią Kražiuose; nuo 1616 m. Nesvyžiuje jo lėšomis buvo statoma jėzuitų Šv. Mykolo bažnyčia.² J. K. Chodkevičiaus rūpesčiu Skuode įkurta paparinė mokykla, o Kražiuose ėmė veikti jėzuitų kolegija. Būdamas Livonijos administratoriumi padėjo jėzuitams plėsti jėzuitų namų ir kolegijų tinklą Livonijos vaivadijoje. Anot biografų, mėgiamiausia etmono valda buvo Kretinga. XVII a. pradžioje Kretingos gyvenvietė tapo svarbiu prekybos su Prūsija centru. J. K. Chodkevičiaus pastangomis 1609 m. Kretingai buvo suteiktos Magdeburgo teisės.

J. K. Chodkevičius valdė ne tik Kretingą, bet ir Beržonos, Bistricos, Bychavo, Liachovičių, Skuodo, Timkovičių, Dorpato ir kitus dvarus, buvusius Žemaitijoje, Gudijos žemėse ir Livonijoje, kuriuos po jo mirties paveldėjo vienintelė duktė Ona Scholastika. Visą paveldėtą turtą 1622 m. ji užrašė savo vyrui, LDK maršalkai Jonui Stanislovui Sapiegai. Tokiu būdu visos Chodkevičiaus valdos, taip pat ir Liachovičių pilis, atiteko didikams Sapiegoms.³

Apie Liachovičių (lenk. *Lachowicze*, baltar. *Ляхавічы*) pilį Naugarduko vaivadijoje žinių mažai, pats objektas neišlikęs, sunyko dar XIX a.⁴ Ikonografinė medžiaga skurdi – žinomas tik vienas nežinomo dailininko XVII a. (apie

1660 m.) pilies plano raizynys. Tai vienintelis ikonografijos šaltinis, iliustruojantis, kaip kažkada atrodė vienas galingiausių fortifikacinių įtvirtinimų Abiejų Tautų Respublikoje. Liachovičių tvirtovė buvo itališkojo tipo kvadratinio plano bastioninė pilis, kurios gynybiniai įtvirtinimai supo renesansinę rezidenciją.

Liachovičių miestelis Chodkevičių giminei atiteko 1572 metais. Kada J. K. Chodkevičius ėmėsi rekonstruoti senuosius Liachovičių įtvirtinimus, duomenų nėra. Manoma, kad darbai pradėti maždaug 1602 metais.

Pirmą kartą publikuojamas J. K. Chodkevičiaus dvaro pareigūno laiškas-raportas (žr. priedą) etmonui yra vienintelis iki šiol žinomas šaltinis apie Liachovičių pilies statybas. Jis leidžia manyti, kad tvirtovės statyba 1615 m. jau buvo įpusėjusi ar einanti į pabaigą, taip pat atskleidžia Liachovičių pilies statybos aplinkybes: kur ir pas ką buvo užsakytas architektūrinių dekoru elementų, t. y. langų apvadų, atlikimas, kokiais prekybiniais keliais ir iš kur buvo gabenamas akmuo ir kitos statybinės medžiagos.⁵

J. K. Chodkevičius, kaip liudija dokumentas, asmeniškai rūpinosi pilies statybomis. Į Karaliaučius jis pasiuntė du savo atstovus ir reikalų patikėtinius: Jokūbą Proszickį ir Weryhą, kurie turėjo užsakyti architektūrinių elementų iškalimą ir įsigyti reikalingų statybos medžiagų: akmenis, kalkių, čerpių. Langų apvadai iš smiltainio, kurie neabejotinai buvo skirti pilies rezidencijai, pagal nurodytus matmenis buvo užsakyti akmentašio ir skulptoriaus Hanso Donoplofo dirbtuvėje Karaliaučiuje (šis faktas XVII a. LDK meno istoriją papildė dar vieno menininko pavarde). Įgaliotinių užduotis buvo rasti ir nupirkti apvadams iškalinti bei rezidencijos grindims išgrįsti tinkamo smiltainio. Be to, skandinavišku smiltainiu domėtasi ir kitoms, neįvardintoms („nupirkti čia to akmens bent pastatams, kuriems labiausiai jo reikia“), rezidencijos statybų reikmėms.

XVII a. Karaliaučius, Elbingas ir Ryga buvo pagrindiniai prekybos uostai, į kuriuos buvo importuojamas smiltainis ir kalkakmenis iš Skandinavijos akmenis laužyklų (Gotlando, Elando salų) bei marmuras iš Šiaurės Nyderlandų. Iš čia akmuo vandens ir sausumos keliais buvo

gabenamas į kunigaikštystės gilumą.⁶ Kaip rodo atlikti tyrimai, XVII a. akmens importo ir prekybos mastai dėl smarkiai išaugusio šios statybinės medžiagos poreikio LDK buvo didžiuliai.⁷ Skandinaviškas akmuo XVII a. buvo ypač populiarus, jis dažniau naudotas statinių statyboje ir puošyboje vietoje grubesnio vietinio smiltainio. Į šiuos pagrindinius prekybos uostus pirkti akmens vyko ne vienas karaliaus ar magnatų siūstas asmuo.⁸

Deleguotieji J. K. Chodkevičiaus atstovai domėjosi statybinių medžiagų ir akmens apdirbimo kainomis tiek Karaliaučiuje, tiek kituose uostuose, stengėsi pigiau gauti akmenį ir reikiamus amatininkus. Pavyzdžiui, patikėtinis Jokūbas Proszickis informavo J. K. Chodkevičių, kad „Elbinge yra amatininkas, kuris apdirba akmenį Karališkios Malonybės mūrams“. Iš laiško konteksto galima spėti, jog kalbama apie akmentašį ir prekeivį, apie kurio parduo-damo akmens kainas daugiau sužinoti ir galbūt įsigyti J. Proszickis pavedė talkininkui Weryhai. Karaliaučiuje bandyta nusamdyti ir Hanso Donoplofo pameistrį, akmentašį bei skulptorių, kuris įsigytas smiltainio plokštes (bei iš-kaltus langų apvadus?) atplukdytų į Liachovičius, taip pat pilyje atliktų reikalingus akmentašystės bei medžio drožybos darbus. Jo neprikalbinus, buvo nuspręsta, kad reikalingus akmens ir medžio specialistus bus galima rasti Nesvyžiuje.⁹ Šalia Nesvyžiaus ketinta įsigyti ir prastesnės kokybės akmens (matyt, netoli Nesvyžiaus būta vietinio akmens skaldyklų).

Publikuojamas šaltinis įdomus ir vertingas keliais aspektais. Jis ne tik atskleidžia Liachovičių pilies statybos aplinkybes, bet ir suteikia žinių apie J. K. Chodkevičiaus dailės ir architektūros užsakymus, nes apie juos iki šiol buvo žinoma labai mažai. Sprendžiant iš J. K. Chodkevičiaus fundacinės veiklos ir jam priklausiusių dvarų bei rezidencijų skaičiaus, etmono finansinės investicijos į architektūros ir dailės objektus turėjo būti nemažos. Laiškas rodo, kad J. K. Chodkevičius samdė ne tik vietinius, bet ir Prūsijos dailininkus bei amatininkus, o statybines medžiagas, kaip ir karališkasis dvaras, gabenosi iš užsienio.

Priedas

Originalas: Biblioteka PAN w Krakowie, rkps 356. Mikrofilmas: Biblioteka Narodowa, mf. 7884, *Listy do Chodkiewiczów, 1613–1620*, l. 32–32v.

Jaśnie Wielmożny Panie i Dobrodziejju mój Miłościwy, będąc owdzie w Królewcu czyniłem staranie s Panem Weryhą w rzeczach i potrzebach Wielce Miłościwego naszego Mościwego Pana o ile mogłem najpilniej, (...) ze strony kamienia, taką wiadomość a dostateczną od rzemieślnika wzięliśmy, który jest dobry magister w tym rzemiosle i snycerz dobry w Królewcu, imię jego Hans Donoplof, za mostem na Knypawie mieszka. Z którym uważała się ta robotą kamieni do okien według posłanej dimensi. O tej tak ten rzemieślnik wyrozumiał, że okno ma być w wyższ łokci królewieckich 6 $\frac{1}{4}$, w szerz ma być łokieć 3 $\frac{3}{4}$. Item rozmiar, według proporcji muru, ma być kamień łokcia 1. A tej miąższości szerokść będzie łokcia

11/48. Suma sumarum tego wszystkiego kamienia do jednego okna wynidzie łokci 65. Ten kamień właśnie jest taki, jako to Wielce Miłościwy dać raczyłeś dla wizerunku. Przyworzą jego z zamorza, ze Szwecji, z Gotlandu, kupują jego w Królewcu. Taki każdy łokieć po złotemu, jakoś ten rzemieślnik spodziewa się, tymczasem okrętu s tym kamieniem z Gotlandu, tedy targując ledwie się wytorgało taki kamień z robotą do jednego okna po stu złotych polskich, za tańsze pieniądze Gotlanskiego kamienia niedostane. Jeszcze jeden kupiec tu w Królewcu powiada, że i z Rewla przywozą kamień, który też jest nie żadny i mógł by być tańszy niż ten Gotlanski. Rozumiałbym przez Ryżan dostawać i tamtego. Osobliwie wzięłem u rzemieślnika drugiego, który tylko tym samym się bawy, dwie sztuki kamienia do posadzki i posyłam jego do oglądanie Wielce Miłościwemu memu Mościwemu Panu. Item w Elblągu powiadaia rzemieślnika, co kamień robi do murów Królewskiej Mości, poruczyłem panu Weryzeysze się dowie i wyrozumie jeśliby taniej u tego, tam dostał takiej roboty. W Królewcu u tego magistra jest towarzysz, niema żony, także dobry rzemieślnik i snycerz do kamienia i do drzewa, namiawiałem jego aby jechał do Lachowicz, że stąd kamienia kupiwszy i na wicinie zaprowadziwszy do Lachowicz, taniej by mógł tę robotę wystawiać, i do inszej roboty, do drzewa, byłby tam potrzebny. Tenże się broni, jechać niechce, ale o rzemieślnika, ile do kamienia, nie trudno i w Nieświeżu. Rozumiałbym za słuszną kupić tu tego kamienia do potrzebniejszych gmachów, osobliwie z Rygi mógł by inszego dostawać morzem do Niemna, drugiego podlejszego mógł by też dostać koło Nieświeża. To wszystko Wielce Miłościwemu memu Mościwemu Panu oznajmiwszy unizone służby moje jako najpilniej miłościwej łasce Wielce Miłościwemu oddaię z Królewca 8 Junii Anno 1615.

[*Prierašas:*]

(...) Wapno, czego zowią Cement, którego używają do wody, dostane po złotemu za beczki, dachówka holenderska dostani się po złoty 10, a na drogę po złoty 11 albo 12/1000, jako kiedy zdrożała była tym, że ją do Wilna przeszłego lata wiele wywieziono, a dopiero mogę dostać i potym taniej, mógłby w gaś o to wapno i o dachuwką do Holandii pisać. P. Famellin, kupiec tutejszy, będzie służył Wielce Miłościwemu Mościwemu Panu w tym, bo on ma w Holandii swych faktorów.

Uniżony sługa
Jakub Proszicki

Šviesiausiasis Dauggali Pone ir Geradari Mielaširdingas,

būdamas čia, Karaliaučiuje, kiek galėdamas rūpestingiau vykđziau drauge su Ponu Weryha mūsų Didžiai Mielaširdingo Maloningojo Pono interesus ir poreikius [...],¹⁰ o dėl akmens, tai su amatininku, kuris Karaliaučiuje yra geras savo amato meistras ir skulptorius (vardas jo Hansas Donoplofas, jis už tilto Knipavoje¹¹ gyvena), buvo susitarta dėl akmens langams iškalimo pagal atsiųstus išmatavimus. O dėl langų, tai tas amatininkas suprato, kad langas turi būti 6 ir $\frac{1}{4}$ Karaliaučiaus uolekties¹² aukščio,

o pločio – 3 ir $\frac{3}{4}$ uolekties, taip pat akmens dydis pagal mūro proporcijas turi būti 1 uolekties, o storis – 11/48 uolekties. Iš viso akmens vienam langui prireiks 65 uolekčių. Tas akmuo kaip tik toks yra, kokį Didžiai Mielaširdingas teikeisi duoti kaip pavyzdį. Atveža jį iš užsienio, iš Švedijos, tiksliau iš Gotlando, o perka jį Karaliaučiuje. Tas amatininkas tikėjosi, kad tokio akmens uolektis kainuos 1 auksiną, tuo tarpu besiderant laive, atplukdžiusiame akmenį iš Gotlando, vos ne vos pavyko išsiderėti tokį akmenį su [jo] apdirbimu vienam langui už 100 lenkiškųjų auksinų – pigiau Gotlando akmenis negausi. Dar vienas pirklys čia, Karaliaučiuje, pasakoja, kad iš Reveliaus¹³ atveža akmenį, kuris taip pat yra neblogas ir gali būti pigesnis nei tas iš Gotlando. Bevelyčiau ir šitąjį per rygiečius tiekti. Asmeniškai paėmiau iš kito amatininko, kuris tik tuo verčiasi, du akmens gabalus grindims ir siunčiu juos jums, Didžiai Mielaširdingam Maloningajam Ponui, kad apžiūrėtumėt. Taip pat pasakojama, kad Elbinge yra amatininkas, kuris apdirba akmenį Karališkosios Malonybės mūrams. Pavedžiau ponui Weryhai sužinoti ir įsitikinti, jei pas jį pigiau, tai gauti jo tašomo akmens. Karaliaučiuje pas tą meistrą yra pameistris, jis neturi žmonos ir amatininkas bei skulptorius tiek akmens, tiek medžio yra geras. Kalbinau jį, kad vyktų į Liachovičius, o kad čia akmenį nupirkęs ir vytinė¹⁴ atplukdęs į Liachovičius, pigiau galėtų ir tuos kitus darbus atlikti, taip pat medžio apdirbimui būtų reikalingas. Taigi tas spyriojasi, vykti nenori, tačiau amatininkų, taip pat ir akmens, nesunku rasti ir Nesvyžiuje. Bevelyčiau už tinkamą [kainą] nupirkti čia to akmens bent pastatams, kuriems labiausiai jo reikia, o iš Rygos jūra iki Nemuno [žiočių] asmeniškai galėčiau tiekti kitokį, kito, prastesnio, galėčiau gauti prie Nesvyžiaus. Visa tai Didžiai Mielaširdingam Maloningajam Ponui savo nužeminta tarnyste kuo stropiausiai su derama pagarba pranešu iš Karaliaučiaus 1615 m. birželio 8 d.

[Prierašas:]

[...] ¹⁵ Kalkes, kurios vadinamos cementu ir kurios yra maišomos su vandeniu, gausiu po auksiną už statinę, olandiškos čerpės kainuos 10 auksinų, o transportavimas – 11 auksinų arba 12/10000, pabrango todėl, kad praėjusiais metais į Vilnių daug išvežta. Tik parašęs laišką į Olandiją galėsiu gauti pigiau tų gesintų kalkių ir čerpių. Vietinis pirklys Ponas Famellinas tuo pasitarnaus Didžiai Mielaširdingam Maloningajam Ponui, nes jis Olandijoje turi savo tarpininkus.

Nuolankus tarnas
Jokūbas Proszickis

Gauta 2006 04 10
Parengta 2006 05 15

Nuorodos

- ¹ Visas bažnyčios titulas – Šv. Kryžiaus Išaukštinimo, Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo, Šv. Jono Krikštytojo ir Šv. Sofijos.
- ² Kretingoje J. K. Chodkevičius ketino, vykdydamas velionės žmonos Sofijos (mirė 1618 m.) valią, įkurdinti dar ir se-

seris benediktines, tačiau šio jos noro įgyvendinti nespėjo (M. Borkowska, *Dekret w niebieskim ferowany parlamentacie: wybór testamentów z XVII–XVIII w.*, Kraków, 1984, s. 94).

- ³ *Polski słownik biograficzny*, Kraków, 1937, t. III/4, zes. 14, s. 363–367; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995*, Kraków, 1996, s. 332, 459; *Lietuvos vienuolynai: vadovas*, V., 1998, p. 291; *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, V., 2003, t. 4, p. 80; M. Paknys, *Mecenatystės reiškinys XVII a. LDK. Bažnytinės architektūros užsakymai*, V., 2003, p. 155.
- ⁴ Liachovičių pilies istorinės apybraižos yra gana glaustos, nes stokojama duomenų ir nuodugnesnių tyrimų (K. Aftanazy, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*, Wrocław–Warszawa–Kraków, 1992, t. 2, s. 236–237; M. A. Ткачоў, *Абарочыя збудаванні заходніх зямель Беларусі XIII–XVIII стст.*, Мінск, 1978, с. 88–90; M. A. Ткачоў, *Замкі і людзі*, Мінск, 1991, с. 98–101).
- ⁵ J. K. Chodkevičiaus vyriausiojo dvaro ekonomo Kristupo Kamienskio 1616–1621 m. korespondencija etmonui liudija, kad statybos ar remonto darbai Liachovičiuose, kaip ir kitose J. K. Chodkevičiaus rezidencijose Dorpate (Tartu), Bychave, Beržonoje, vyko iki 1619–1620 m., o statyboms vadovavo statytojas (budowniczy) Rossi (?) (*MABRS*, f. 139, b. 1906, l. 23–25, 36–38).
- ⁶ P. J. Jamski, Marmuro ir statybinio akmens užpirkimai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje valdant Žygimantui Vazai, *Lietuvos dailės muziejaus metraštis*, 2004, Nr. 7, p. 222, 224; B. R. Vitkauskienė, XVI–XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai istoriniuose šaltiniuose, *Vilniaus Žemutinė pilis XIV a.–XIX a. pradžioje. 2002–2004 m. istorinių šaltinių paieškos*, V., 2006, p. 122.
- ⁷ P. J. Jamski, Marmuro ir statybinio akmens užpirkimai..., p. 226.
- ⁸ Pavyzdžiui, 1615–1617 m. iš Vilniaus į Karaliaučių ir Elbingą kelis sykius pirkti ir atgabenti akmens Žemutinės pilies rūmų statybų darbams buvo siųstas dailidė ir architektas Vilhelmas Pohlis (P. J. Jamski, Marmuro ir statybinio akmens užpirkimai..., p. 224; B. R. Vitkauskienė, XVI–XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai..., p. 120, 122, 123, 138–139, 142).
- ⁹ Didžiojo maršalkos ir Vilniaus vaivados Mikalojaus Radvilos Našlaitėlio (1549–1616) deka XVI a. pab. – XVII a. pr. Nesvyžius labai išaugo, tai buvo aktyviausias miesto plėtros ir statybų etapas. Radvilos inicijuotose pilies ir fortifikacinių įtvirtinimų statybose dirbo nemažai statytojų, akmentašių ir skulptorių (T. Bernatowicz, *Miles Christianus et peregrinus: fundacje Mikołaja Radziwiłła „Sierotki” w ordynacji Nieświeskiej*, Warszawa, 1998, s. 20–21, 37).
- ¹⁰ Praleista teksto dalis apie rugių pardavimą.
- ¹¹ Knipava (lenk. *Knipawa*, *Knypawa*, vok. *Kneiphof*) – Karaliaučiaus miesto dalis, išsidėsčiusi Priegliaus upės saloje. Iki 1724 m. Karaliaučiaus miestą sudarė kelios dalys, turinčios atskirą savivaldą: Senasis Miestas, Naujasis Miestas (*Lewenik*, *Löbenicht*) ir Knipava.
- ¹² Uolektis (lenk. *łokieć*, lot. *ulna* – alkūnė) – senovinis ilgio ir pločio matas, taip pat šio mato instrumentas; prilygo atstumui nuo rankos pirštų galų iki alkūnės linkio. Uolektis

smulkiau buvo dalijamas į pėdas, ketvirčius, colius. Metrinėje sistemoje lietuviška uolektis prilygsta 60,43–65,54 cm. Viduramžių ir Naujųjų laikų Europos miestai dažnai turėjo skirtingus uolekties matus, svyravusius nuo 57 iki 77,9 cm.

¹³ Revelis – dabartinis Talinas.

¹⁴ Vytinė (lenk. *wicina*, *wiciny*, vok. *Wittine*) – didelis plokščiu dugnu laivas, kurio ilgis būdavo 48–55 m, plotis 6–7 m, aukštis 8–9 m. Vytinė pakeldavo 160–240 t krovinių. Laivą, be vairininko, aptarnaudavo keliolika darbininkų, kurie patemdavo grįžtančią su prekėmis vytinę prieš srovę. Vytinėmis Nemunu ir jo intakais nuo seno vyko importo ir eksporto prekyba su Prūsija.

¹⁵ Praleista sunkiai įskaitoma teksto dalis apie pelenus ir medieną.

Auskė Kaladžinskaitė

NEW MATERIAL ON THE CONSTRUCTION OF THE LACHOWICZE CASTLE

Summary

Jan Karol Chodkiewicz (1560–1621), the great hetman of the Grand Duchy of Lithuania, was not only a great soldier and an important political figure of the Duchy, but also a gene-

rous patron of the arts and a rich client who owned several estates in Samogitia, Belarus and Livonia, including the Lachowicze (Belarusian *Ляхавічы*) castle in the Nowogrodek province. The town of Lachowicze came under the rule of the Chodkiewicz family in 1572. It is not precisely known when Jan Karol Chodkiewicz started rebuilding the old Lachowicze fortifications, but it is considered that the work started in 1602. The surviving letter-report (which is presented for the first time) written to the hetman by a Chodkiewicz estate official who was sent to Königsberg to settle the nobleman's household matters shows the construction of the fortress to be already at the halfway or the final point in 1615. This source also reveals some circumstances of the construction of the Lachowicze castle. For example, window moldings of sandstone, which had undoubtedly been intended for the mansion, were commissioned to be done according to the specified dimensions at the workshop of the stonecutter and sculptor Hans Donoplof in Königsberg. Scandinavian sandstone for the construction of the castle was shipped from Königsberg as well. Chodkiewicz's representatives gathered information on the prices of stone imported to Königsberg and other ports (Riga, Elbląg) and searched for cheaper building materials and craftsmen for the work at the Lachowicze castle.